

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

İtiraf etmek gerekir ki, insanın yazdığı bir kitabın o yapıtın konusu olan şairin kitaplarıyla birlikte aynı vitrinde yan yana yer aldığını görmesinin belli bir tadı var. Hele bu şair Yahya Kemal Beyatlı ise iş kişisel bir mutluluk olmanın da ötesine

geçmektedir. Çünkü sorun uzun bir unutulmuş dönemden sonra bugünkü şiirin kurucu unsurlarından en önemlisinin yeniden hatırlanması, modern Türk şiirinin üstüne düşünülmesi, yeni yorumlar getirilmesidir. Fakat, Yapı Kredi'nin düzenlediği Yahya Kemal sergisi de birkaç duyarlık değişiminin ötesinde böyle bir açılıma önyak olamamıştır. Kaldı ki, birkaç ufak tefek yazı saptaması dışında Yahya Kemal'in şiirine dönük kapsamlı, ayrıntılı bir yönelim de henüz gerçekleşmemiştir. Bu, Türkiye'de 'karşılaştırmalı edebiyat' alanının bulunmamasından ve Yahya Kemal'in temel sorunsalı olan modernizmi kavrayacak bir bilincin oluşmamasından kaynaklanan bir durumdur. Yahya Kemal gibi kurucu bir şairin yapıtının temellendirilebilmesi her şeyden önce o 'metnin' edebiyat olduğu kadar bir kül-

Yahya Kemal... Yeniden

tür kanavasını içine oturtulmasıyla mümkündür: içe dönük olduğu kadar, sorunlar bağlamında gelişen çoğul bir okuma. Türkiye'de henüz yapılmayan odur.

Bu 'sorunsal' denebilecek olgu, Yahya Kemal sözü konusu edildiğinde hiç kuşkusuz modernizmdir. Yahya Kemal, yalnızca 'modern şiir' denilen yapının kurucusu değildir. Bunu gerçekleştirmekle birlikte ondan öte ve henüz üstünde durulmamış bir önemi daha vardır. Yahya Kemal, Türkiye'de modern bilincin kurucusu olmuş isimlerden birisidir. Fakat biz henüz Türk modernizmasının üstünde düşünmediğimiz ve onu kurucu bir bilinç olarak 'teşrih' etmediğimiz için bunun anlamını bilmiyoruz. Oysa, modernitenin gelişiminde en önemli öge olan ulusallık kavramı kendisini ilkin onun şiirinde bulur. Bu, 'ulusçuluk yapmak' adına ortaya koyulmuş bir edim değildir, onun söyleminde. Daha önemlidir: Batı metafiziği içinde beliren modern insanın bu kimliğin oluşumunda etkileştiği temel olguları öne çıkaran bir süreçtir. Bu bağlamda Yahya Kemal, tarih, benlik ve bellek üçlüsü üstünde durmuş ve düşünmüştür. Nihayet bunları yeni bir dil kurarak ortaya koymaya çalışmıştır ki, maceranın asıl başladığı nokta da budur.

Dil, değiştiğim üç öğenin de asal belirleyenisidir. Yahya Kemal dille ve söyleyişle yaşadığı o sorunlu i-

lişkiye karşın aslında 'beyaz lisan' dediği olgunun yaratıcısıdır ve hiç kuşku yok ki, bugünkü dil onun etkilerinden doğmuştur. Batı'da özellikle milliyetçiliğin doğumuna önyak olmuş Alman edebiyatçılarındaki görülen tüm bir metafizik onun şiirlerinde de aynen ve bir dil sorunsalı yer almıştır: Yunan kültürüne göndermeler, yeni bir coğrafya anlayışının yerleştirilmesi, insanın evrensel varoluş trajedisinin saptanması. O nedenle Yahya Kemal'in moderniteye geçişi sağlayan bir romantik olarak görülmesi de doğrudur. Bu her modernizm sürecinin getirdiği çelişkili duruma onun düşmesine de yol açmıştır. Bir yandan bu 'devrimci' oluşumu başlatırken öte yandan, Yahya Kemal, akıl almaz bir 'klasiğin' içinde kalmaktan kaçınamamıştır. Öylelikle de modernin kurucusu fakat modernist olmayan, onun yıkıcılığını, nihilizmini sonuna kadar taşımayan bir şairdir Yahya Kemal.

Bütün bunları 'Yahya Kemal Rimbeaud'yu Okudu mu?..' isimli kitabımda tartışmıştım. Fakat, şimdi o yapıt üstüne çıkan birkaç değişimi de düşünerek sormak gerekiyor: Acaba, o kitap okundu ve anlaşıldı mı?.. Cevabın ne olduğu belli ama Yahya Kemal'le aynı yazgıda buluşmak galiba bir kitabın yaşayacağı en büyük kıvançtır.